

**АГРАРНІ РОЗПИСКИ – НОВИЙ ІНСТРУМЕНТ ФІНАНСУВАННЯ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ВИРОБНИКІВ**

*Рудич А.І.,
кандидат економічних наук, доцент*

Питання фінансування аграрного сектора завжди були актуальними. В умовах, коли в доступному для огляду майбутньому, українським сільськогосподарським товаровиробникам доведеться конкурувати з європейськими в рамках відкриття зони вільної торгівлі, відсутність державної підтримки, а також гострий дефіцит фінансування, особливо малого та середнього бізнесу стримує розвиток аграрної сфери. Впровадження різних альтернативних механізмів фінансування, можуть допомогти не тільки залучити кошти в сільгоспвиробництво, але і знизити ризики, є досить перспективним. Одним з таких механізмів є аграрні розписки. Істотне погіршення економічної та політичної ситуації в країні, а також значна девальвація національної валюти і подальша невпевненість в завтрашньому дні призвели до того, що доступ до фінансування, в т.ч. і кредитному, став практично закритий, а значить, з'явилася потреба в альтернативних джерелах фінансування, які дозволять вкласти гроші в агровиробництво з найменшим ризиком. Пілотний проект вирішено реалізувати в Полтавській області, щоб виявити слабкі і сильні сторони даного механізму [1].

Сильні сторони. Крім явної своєї переваги, яка є і основною функцією, аграрна розписка має іншими перевагами, які роблять її привабливою не тільки для сільгоспвиробників, а й партнерів, готових надати фінансування під заставу майбутнього врожаю. Першою особливістю аграрної розписки є те, що, на відміну від договору, її не можна визнати недійсною. Оскаржити аграрну розписку можна, як і вексель, однак щоб знизити ризик дефекту форми, існують обов'язкові реквізити аграрної розписки. Зокрема, в розписці обов'язково вказується кількість і якість сільгосппродукції, яка буде поставлятися. Слід також вказати, як в майбутньому будуть вирішуватись можливі спірні питання з якості. Вказується і форма перерахунку, якщо буде поставлена продукція іншої якості та форма розрахунку при поверненні коштів.

Друга перевага: аграрна розписка прив'язана не до назви компанії або імені власника, який її видає, а до кадастровому номеру ділянки, на якому буде вирощений урожай, який є заставою. Це дозволяє убезпечити кредиторів, які можуть перевірити, чи не зазначена дана ділянка в інших агророзписках, потенційних орендарів даної ділянки і покупців продукції, які можуть перевірити, чи не є товар заставним. Перевірити цю інформацію можна за допомогою Загального реєстру аграрних розписок, який знаходиться у вільному доступі, що є ще однією перевагою даного інструменту фінансування сільгоспвиробництва [2].

Оскільки розписка нотаріально посвідчується, то і стягнення йде за виконавчим написом нотаріуса. Якщо боржник не виконав свої зобов'язання, то нотаріус протягом дня робить відповідний напис, після чого протягом 7 днів виконавча служба зобов'язана передати кредитору предмет застави. У разі якщо вина боржника буде доведена, кредитор отримує право доростити урожай або залучити для цього третіх осіб. У той же час, якщо з незалежних від сільгоспвиробника причин, тобто в разі форс-мажору, не вдалося зібрати урожай і сторони не домовилися про предмет застави, то боргові зобов'язання автоматично продовжуються ще на один маркетинговий рік. Якщо предмета застави не вистачає, то в заставу потрапляє урожай будь-якої сільгосппродукції, який буде вирощений на даній земельній ділянці.

Недоліки. Пілотні проекти для того і реалізуються, щоб можна було на практиці оцінити не тільки переваги, а й виявити і усунути недоліки того чи іншого нововведення. Аграрні розписки не виняток. На даний момент в Податковому кодексі цей інструмент ніяк не регулюється. З одного боку, агророзписку можна розглядати як вексель. В цьому випадку у бухгалтерів не виникає ніяких проблем з її відображенням в обліку. Однак якщо розглядати її як боргове зобов'язання, то у постачальника і утримувача цього документу виникає право вимоги сільгосппродукції у конкретного фермера. Право вимоги – це нематеріальний актив. І тут виникає загроза подвійного ПДВ. На даний момент ведуться роботи з усунення цього недоліку [2].

Агророзписки є досить привабливим інструментом не тільки для фермерів, а й для фінансових установ. Багато банків виявляють готовність працювати з цим інструментом. Однак тут виникає друга проблема. На даний момент Нацбанк України не підтвердив банкам порядок формування резервів під аграрні розписки. Без цього фінансові установи не готові працювати з даним інструментом. У Полтавській області в лютому 2015 р. до реєстру було підключено 11 нотаріусів, було видано п'ять розписок – чотири товарні та одна фінансова. Притягнуто кредитних ресурсів на суму близько 14 млн. грн. До початку 2016 р. кількість виданих аграрних розписок збільшилася вдвічі, поповнившись п'ятьма товарними розписками, що дозволило сільгоспвиробникам залучити понад 20 млн. грн. додаткових коштів. Слід зазначити, що аграрні розписки використовувалися в якості робочого інструменту між перевіреними партнерами. В цілому, як бачимо, переваг значно більше, ніж недоліків. Однак існуючі недоліки створюють певні труднощі для широкого використання даного інструменту фінансування [3].

Список використаних джерел

1. ТОП-5 проблем сільського господарства України <http://1fin.biz/top-5-problem-selskogo-hozyaystva-ukrainyi/>
2. П'ять причин зростання української економіки <http://www.dsnews.ua/economics/pyat-prichin-dlya-rosta-ukrainskoj-ekonomiki-14052014072600>
3. Аграрные расписки в Украине: опыт – сын ошибок трудных

http://www.apk-inform.com/ru/exclusive/topic/1056831#.VwN-_5yLTcs